

Jak stymulować rozwój mowy u dzieci?

- **Zabawy paluszkowe** można wykorzystywać już w okresie niemowlęcym, ponieważ już w tym okresie dzieci bardzo interesują się swoim ciałem. Niemowlęta mające około 3 miesięcy z zainteresowaniem zaczynają oglądać swoje rączki i śledzą wzrokiem ich ruch. Starsze dzieci naśladują ruchy, tym samym ćwicząc precyzję rąk. Wszystko, czego dzieci nauczą się podczas zabaw paluszkowych, wykorzystają w późniejszym dzieciństwie, ponieważ sprawne ręce ułatwią im naukę ubierania się, manipulowania różnymi przedmiotami, pisania i rysowania. Na początku dziecko jest raczej bierne i główną rolę w zabawach odgrywają rodzice, którzy wymawiają i ilustrują słowa przez dotykanie paluszków i dłoni dziecka. Jednak z czasem, to dziecko zacznie oglądać swoje dłonie i wtedy będzie znacznie aktywniej uczestniczyć w zabawach, aż w końcu samodzielnie rozpocznie zabawę i będzie potrafiło ją przeprowadzić.

- **Przykłady zabaw paluszkowych:**

Rodzina

„Ten pierwszy – to nasz dziadzius (pokazujemy kciuk).
A obok – babunia (drugi palec).
Największy – to tatuś (pokazujemy środkowy palec).
A przy nim – mamunia (pokazujemy czwarty palec).
A to jest – dziecinka mała (pokazujemy mały palec).
A to moja – rączka cała!”

Sroczka

„Tu Sroczka kaszkę warzyła (kręcimy palcem wewnątrz dłoni)
dzieci swoje karmiła.
Temu dała na łyżeczce (dotykamy kolejno palców),
Temu dała na miseczce,
Temu dała na spodeczku,
Temu dała w kubeczku,
A dla tego nic nie miała (dotykamy kciuka)
Frrrrr! I po więcej poleciała.” (unosimy rękę w górę)

Kózka

(Pokazujemy kolejno palce.)
„Ta mała kózka tańczyła poleczkę.
Ta mała kózka zjadła bułeczkę.
Ta mała kózka nosiła korale..
Ta mała kózka zjadła dwa rogale
A ta mała najmniejsza została i trawkę skubała.”

- **Śpiewanie piosenek i słuchanie muzyki** ma ogromny wpływ na rozwój słuchu, a przede wszystkim wspomaga rozwój mowy. Dzieci, którym śpiewa się od pierwszych dni życia, (a nawet już w okresie prenatalnym - ok. 20. tygodnia życia płodowego pojawia się wrażliwość słuchowa i dziecko zaczyna odbierać dźwięki, które dobiegają spoza ciała

matki), są aktywne komunikacyjnie, więcej gaworzą i wokalizują. Muzyka przetwarzana jest w prawej półkuli mózgu, natomiast mowa w lewej. Śpiewanie to nic innego jak połączenie muzyki i mowy, dlatego ma znakomity wpływ na rozwój mózgu i wspomaga pracę obydwu półkul. Ponadto, śpiewanie wzbogaca zasób słownictwa, polepsza koordynację słuchowo-ruchową, uczy schematu ciała i orientacji przestrzennej. Kiedy dziecko śpiewa trenuje swoje narządy mowy i wzmacnia aparat głosowy. Warto śpiewać z dzieckiem piosenki i jednocześnie ilustrować je ruchem, ponieważ dzięki temu dziecko uczy się np. części swojego ciała.

Przykłady piosenek:

„Boogie Woogie” - https://www.youtube.com/watch?v=sXqaZUp2N-w&ab_channel=MINIVEVO,

„Głowa, ramiona, kolana, pięty” - https://www.youtube.com/watch?v=30BVfTvlsrE&ab_channel=PIOSENKIDLADZIECI BZYKtv

„Uczymy się części ciała” - https://www.youtube.com/watch?v=x7Wc4Rj22jI&ab_channel=bajubajuTV

- **Wykonywanie ćwiczeń oddechowych.** Mówienie jest nierozdzielnie związane z oddychaniem. Właściwy proces oddychania podczas wypowiedzi to szybki wdech (bez unoszenia ramion) i długi powolny wydech, w trakcie którego realizowana jest wypowiedź. Dziecko powinno wdychać powietrze przez nos, a wydychać przez usta. Bardzo ważne jest, aby obserwować sposób oddychania dziecka podczas wykonywania swobodnych czynności, na przykład podczas snu, zabawy, oglądania książki itp. Jeśli dziecko ma ciągle otwartą buzię i nawykowo oddycha przez usta, należy skonsultować się z laryngologiem, ponieważ bardzo istotne jest, aby znaleźć przyczynę.

Przykłady ćwiczeń oddechowych:

- dmuchanie na piórka, bańki mydlane, wiatraczek;
- dmuchanie na zawieszony na nitkach mały element;
- dmuchanie na piłeczkę pingpongową i prowadzenie jej np. do bramki;
- dmuchanie łódeczek na wodzie;
- dmuchanie balona;
- zdmuchiwanie kawałka papieru z gładkiej powierzchni;
- dmuchanie w rurki i robienie „burzy” w szklance wody.

- **Naśladowanie odgłosów zwierząt i otoczenia.** Razem z dzieckiem słuchaj odgłosów zwierząt i otoczenia, nazywaj je, a potem razem je naśladowajcie. Wyrażenia dźwiękonaśladowcze są pierwszym kontaktem dziecka z otoczeniem. Zastępują dziecku wyrazy zbyt trudne do wymówienia, a także ćwiczą jego uwagę i pamięć słuchową.

Przykłady:

- pukanie do drzwi (puk puk),
- gotująca się woda (bul bul),
- kapanie wody (kap kap),
- skacząca piłka (hop hop),
- dźwięk pralki (bu bu),
- miauczenie kota (miau miau),
- szczekanie psa (hau hau).

- **Ćwiczenia narządów artykulacyjnych.** Sprawne funkcjonowanie narządów mowy jest podstawowym warunkiem do tego, aby dziecko prawidłowo realizowało głoski. Zachęcamy dziecko do powtarzania samogłosek (a, e, i, o, u, y). Można połączyć naśladowanie samogłosek z zabawą na przykład: samolot leci – robimy „uuu”, lala idzie spać – robimy „aaa”, tata jest zdziwiony – robimy „ooo”.

Przykłady ćwiczeń, które usprawniają narządy mowy:

- kłaskanie,
- parskanie,
- wysyłanie całusów,
- robienie z buzi balonika,
- wypychanie językiem policzków,
- przesuwanie języka od jednego kąca ust do drugiego,
- „czyszczenie” językiem zębów – górnych i dolnych,
- robienie rurki z języka,
- naprzemiennie: całus – uśmiech,
- naśladowanie śmiechu, np. „hahahaha”, „hehehehe”.

- **Ćwiczenia dłoni.** W strukturze mózgu pola ruchowe ręki sąsiadują z polami, które odpowiedzialne są za ruchy narządów mowy. Usprawnianie dłoni dziecka ma zatem znaczny wpływ na usprawnianie mowy dziecka. Dłonie dziecka można usprawniać już od urodzenia na przykład poprzez masażyki, zabawy paluszkowe czy dotykanie różnych faktur. Warto pamiętać o tym, że dziecko może usprawniać swoje dłonie również podczas codziennych czynności samoobsługowych na przykład: jedzenia, ubierania i rozbierania się, mycia, dlatego tak ważne jest to, by dać dziecku przestrzeń, aby mogło wykonywać te czynności samodzielnie.

Przykłady zabaw wspierających pracę dłoni:

- rysowanie, malowanie i kolorowanie,
- wydzieranie,
- nawlekanie koralików,
- przesypywanie piasku,
- lepienie z plasteliny,

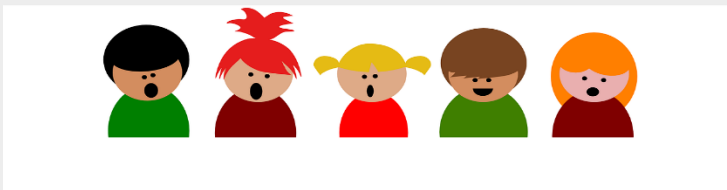
- zapinanie guzików, zamów, wiązanie sznurowadeł,
- zakręcanie i odkręcanie nakrętek,
- przenoszenie szczypcami drobnych elementów np. pomponików.

➤ **Czytanie książek.** Od bardzo dawna wiadomo, że czytanie dziecku bajek i książek pozytywnie wpływa na rozwój jego mowy. Dla niemowląt najlepiej sprawdzą się książeczki kontrastowe, ponieważ będą przyciągać uwagę. Książeczki manipulacyjne i sensoryczne rozwijają zdolności motoryczne dziecka, działają na jego wyobraźnię i pobudzają zmysły. Dobrym pomysłem jest również wybór książeczek z okienkami, ponieważ wzbudzają ciekawość u dzieci. Czytanie:

- rozwija zdolności komunikacyjne,
- wzbogaca zasób słownictwa,
- pobudza do aktywności językowej,
- pomaga rozumieć otaczający świat,
- rozwija myślenie przyczynowo-skutkowe
- rozwija wyobraźnię.

➤ **Wspólna zabawa.** Zabawa jest niezwykle ważną aktywnością w rozwoju dziecka. Możemy bawić się z dzieckiem w zabawę „na niby”, czyli inaczej zabawę symboliczną (np. w sklep, lekarza, strażaka), ponieważ to doskonale wpływa na rozwój dzieci. Zabawa „na niby” szczególnie intensywnie rozwija się między 3 a 4 rokiem życia. Dzięki temu dziecko kształtuje swoją wiedzę o rzeczywistości, odtwarza codzienne sytuacje np. wizytę u lekarza i uczy się wchodzenia w rolę. Podczas takich zabaw, dzieci naśladują czynności, które wcześniej zaobserwowały będąc np. w sklepie. Zabawa dostarcza dziecku dużo przyjemności, a ponadto niesie ogromne korzyści. Dziecko rozwija swoją wyobraźnię, bo patyk może stać się czarodziejską różdżką, a klocek staje się telefonem. Dziecko podczas zabawy:

- wzbogaca zasób słownictwa,
- kształtuje swoją wiedzę o świecie,
- odtwarza codzienne sytuacje,
- rozwija wyobraźnię,
- uczy się wcielać w różne role.

Opracowała:

Kinga Ziajka

Logopeda